

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoimintaan.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus, yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniarvoistuminen sekä toiminnan siirtyminen tietoverkkoihin luovat haasteita myös hyviksi ja tarkoituksenmukaisiksi koetuille lainsäädäntöratkaisuille sekä kansallisesti että EU:ssa. Muutokset voivat myös olla haaste kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumiselle. On entistäkin tärkeämpää huolehtia oikeusjärjestelmän selkeydestä, oikeusturvasta, tarvittavien lainsäädäntöratkaisujen johdonmukaisuudesta sekä kansalaisten osallistumismuotojen monipuolisuudesta, kaiken kokoisia yrityksiä koskevan sääntelyn kilpailukyvyistä ja heikommassa asemassa olevien suojasta. Lainsäädäntöratkaisuilta edellytetäänkin nyt monella sektorilla ennakkoluulotonta ja innovatiivista uutta ajattelua.

Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen toimintakyvystä huolehditaan. Luodaan edellytyksiä sille, että oikeudenhoidon resursseja voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti muun muassa siten, että tuomioistuinten käsiteltäväksi päätyvät vain ne asiat, joissa on todellista oikeussuojan tarvetta. Voimavarojen käytön kannalta merkitystä on myös sillä, miten joustavasti tuomioistuin voi valita tarkoituksenmukaisimman ratkaisukokoonpanon.

Työttömien määrän arvioidaan pysyvän korkealla tasolla. Kotitalouksien velkaantumisaste ja tulottomien kotitalouksien määrä ovat jatkaneet kasvuaan eikä merkittävää muutosta ole nähtävissä. Tämä yleinen heikko taloudellinen tilanne heijastuu koko oikeuslaitoksen toimintaan. Asia- ja velallismäärät ovat korkealla tasolla, mikä vaikuttaa työmääriin ja toiminnan kustannuksiin. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on pitkään ollut kasvussa.

Euroopan turvapaikanhakijakriisin vuoksi kansainvälistä suojelua hakevien määrä on myös Suomessa viime vuosina kasvanut merkittävästi. Kansainvälistä suojelua Suomesta saavien perheenjäsenten odotetaan hakevan oleskelulupaa Suomeen, joten oleskelulupahakemukset perheenyhdistämisen perusteella tulevat myös lisääntymään.

Tuomioistuinlaitoksen toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen, turvapaikka-asiamäärien lisääntyminen, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merkityksen lisääntyminen tuomioistuinten toiminnassa ja erityisalojen syvällistä asiantuntemusta vaativien asioiden lisääntyminen asettavat tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten väestön ikääntyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen, asiakaskunnan kansainvälistyminen ja turvapaikka-asioiden määrä lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta.

Talous- ja velkaneuvonta siirretään oikeusaputoimistoihin valtion keskushallinnon uudistamisen yhteydessä. Hallituksen esitys laiksi talous- ja velkaneuvonnasta annetaan syksyllä 2017. Talous- ja velkaneuvonnan tehtävät siirtyvät aluehallintovirastoilta ja kunnilta kokonaan valtion vastuulle vuoden 2019 alusta lukien. Talous- ja velkaneuvontapalveluiden alueellisesta järjestämisestä vastaisivat oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ja palvelua tuottaisivat oikeusaputoimistot. Yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluisivat oikeusministeriölle. Talous- ja velkaneuvonnan palveluja voitaisiin myös tietyn edellytyksin ostaa muilta palveluntuottajilta.

Ulosoton asia- ja velallismäärät ovat edelleen korkealla tasolla, mikä vaikuttaa ulosottolaitoksen toimintaan sekä toiminnan kustannuksiin.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen.

Esitutkintaviranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrässä ei tapahtunut v. 2016 suuria muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Rikoslakirikosten määrä väheni 1,6 %. Tietoon tulleiden rikoslakirikosten määrä on laskenut vuodesta 2011 lähtien.

Omaisuusrikosten ja erityisesti varkausrikoksien määrä on ollut laskusuunnassa koko 2000—luvun. Tästä poikkeuksena sekä petoksien että erityisesti maksuvälinepetoksien määrä on ollut kasvussa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Maksuvälinepetoksia tuli v. 2016 ilmi 38,6 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Henkirikollisuus on viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana selvästi vähentynyt, vaikkakin vuotuiset vaihtelut ovat olleet suuria. Vuonna 2016 henkirikoksia tuli tietoon 78, kymmenen viime vuoden vuosittainen keskiarvo on 106. Törkeät pahoinpitelyt lisääntyivät 1,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Niitä kirjattiin 1 590. Raiskauksia tuli tietoon 1 160, mikä on 10,3 % edellisvuotta enemmän. Seksuaalisten ahdistelujen määrä on selvästi lisääntynyt. Suurelta osin tämä johtuu v. 2014 voimaan tulleesta lainmuutoksesta, jonka myötä ahdisteluja on voitu tutkia omalla rikosnimikkeellä. Törkeät rattijuopumukset vähenivät 6,8 % ja muut rattijuopumukset lisääntyivät 2,0 % vuoteen 2015 verrattuna.

Vuoden 2018 alussa toimeenpannaan presidentinvaali ja maakuntavaalit. Kyseessä on uudenlainen yhdistetty vaali, mikä edellyttää uudistuksia vaalitietojärjestelmään ja vaalien toimeenpanoon.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkinen hallinto on avoin ja herättää luottamusta

— Oikeusjärjestelmä muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Lainsäädäntö on selkeää

— Lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten toiminnan ja valinnan vapauden ja siten lisää toimeliaisuutta ja hyvinvointia

— Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä

— Oikeusturva toteutuu käytännössä

— Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti. Rikollisuus ja sen haitat vähenevät, turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Oikeusministeriön hallinnonalan toiminnalliset tulostavoitteet

— Valtioneuvostossa noudatetaan hyvän lainvalmistelun menettelytapoja

— Organisaatorakenne ja toimitilaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja samalla tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista

— Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan

— Tietojärjestelmät ovat käyttäjäystävällisiä ja tukevat toimintaa

— Kokonaisarkkitehtuuria noudatetaan ja yhteisiä alustoja hyödynnetään

— Hallinnonalan sisäinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö ja kehittäminen lisäävät toiminnan vaikuttavuutta.

Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita toteuttavat keskeisimmät toimenpiteet esitetään luvuissa 25.01, 25.10, 25.20, 25.30 ja 25.40.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriö on tehnyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosille 2016—2019. Suunnitelma sisältää 30 tavoitetta ja niihin liittyviä toimenpiteitä toteutetaan. Oikeusministeriö on toteuttanut tasa-arvolain edellyttämän palkkakartoituksen ja arviointiryhmä seuraa henkilökohtaisten palkkaosien kehitystä sukupuolinäkökulmasta. Säädosvalmistelijoille tarjotaan koulutusta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnista lainsäädäntöhankkeissa.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa hallinnonalan tulohajautusta. Hallinnonalan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulla lisätään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä henkilöstöpolitiikan että viranomaistoiminnan näkökulmista. Oikeusministeriö teettää selvityksen viranomaisten yhdenvertaisuussuunnittelusta, jonka yhteydessä kartoitetaan myös hallinnonalan suunnitelmien sisältöä.

Rikosseuraamuslaitoksessa otetaan huomioon naisvankien toiminnalliset tarpeet ja kehitetään nais erityyistä toimintaa, kuten naisille suunnattua ohjelmatoimintaa ja perhetyötä. Naisvankien suunnitelmallista vapauttamista avolaitosten ja valvotun koevapauden kautta edistetään. Osana Rikosseuraamuslaitoksen toimitilarakenteen kehittämistä tavoitteena on käynnistää Hämeenlinnan vankilan peruskorjaushanke, jonka myötä Hämeenlinnan vankilasta tulisi jatkossa kokonaan naisvankien tarpeet huomioon ottava suljettu vankila.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2016—2018

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	125 590	128 406	123 149	-5 257	-4
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 428	20 446	20 053	-393	-2
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 408	7 188	7 478	290	4
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 290	8 301	9 617	1 316	16
20. Erityismenot (arviomääräraha)	13 492	19 032	12 032	-7 000	-37
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	235	245	115	-130	-53
22. Toimisto- ja viestintäjärjestelmien ylläpito (siirtomääräraha 3 v)	1 935	2 184	2 590	406	19
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	48 730	43 705	43 902	197	0
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	6 165	8 305	8 362	57	1
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	18 906	19 000	19 000	—	0
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	422 595	416 185	405 559	-10 626	-3
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 968	8 627	8 507	-120	-1

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 319	12 709	11 968	-741	-6
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	261 138	256 497	245 520	-10 977	-4
04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	61 849	61 152	63 364	2 212	4
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	75 321	77 200	76 200	-1 000	-1
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	110 100	103 271	100 087	-3 184	-3
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	110 100	103 271	100 087	-3 184	-3
30. Syyttäjät	46 690	44 748	43 334	-1 414	-3
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 690	44 748	43 334	-1 414	-3
40. Rangaistusten täytäntöönpano	216 576	215 684	214 026	-1 658	-1
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	211 176	210 984	209 326	-1 658	-1
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	5 400	4 700	4 700	—	0
50. Vaalimenot	2 778	8 453	30 910	22 457	266
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	2 778	8 453	30 910	22 457	266
Yhteensä	924 328	916 747	917 065	318	0
Henkilöstön kokonaismäärä	8 865	8 906	8 853		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Toiminta-ajatuksensa mukaisesti oikeusministeriö luo oikeuspolitiikan linjoja ja kehittää säädöspolitiikkaa osana valtioneuvostoa sekä ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2018.

Perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkinen hallinto on avoin ja herättää luottamusta.

Vuoden 2018 alussa toimeenpannaan presidentinvaali ja maakuntavaalit. Kyseessä on uudenlainen yhdistetty vaali, mikä edellyttää uudistuksia vaalitietojärjestelmään ja vaalien toimeenpanoon. Uusien maakuntien osalta kehitetään aloitepalvelua sekä muutenkin tuetaan maakuntien osallistumisjärjestelmien käyttöönottoa. Nettiäänestystä koskevan esiselvityksen valmistuttua tehdään päätös järjestelmän jatkokehittämisestä.

Jatketaan demokratiapoliittisen sekä perus- ja ihmisoikeuspoliittisen toimintaohjelman samoin kuin kansalliskielistrategian toimeenpanoa. Valtioneuvoston hyväksymät ohjelmat antavat puitteet hankkeille, joilla mm parannetaan eri kansalaisryhmien tietoisuutta omista oikeuksistaan sekä osallistumismahdollisuuksistaan. Kielellisten oikeuksien toteutumista seurataan erityisesti sote-uudistuksen yhteydessä. Demokratiaverkkopalveluita kehitetään myös suhteessa muihin valtioneuvoston digitaalisiin palveluihin.

Huolehditaan Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen toteuttamisesta.

Huolehditaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämän kansallisen yleislainsäädännön voimaan saattamisesta ja koordinoidaan muun kansallisen lainsäädännön tarkistamistyötä.

Huolehditaan EU:n tietosuojadirektiivin edellyttämän kansallisen yleislainsäädännön ja oikeusministeriön hallinnon alan rekisterilainsäädännön muutosten voimaan saattamisesta.

Tavoitteena on jatkaa vaikuttamista EU:n toimielinten asiakirjojen julkisuutta koskevan lainsäädännön avoimuusmyönteiseen soveltamiseen sekä hyvää hallintoa EU:n toimielimissä koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi.

Valmistellaan saamelaisia koskevia säädösmuutoksia ja parannetaan luottamusta ja dialogia saamelaiskäräjien kanssa.

Edistetään yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita. Ehkäistään syrjintää ja vihapuhetta.

Oikeusjärjestelmä muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta. Lainsäädäntö on selkeää.

Lainvalmisteluohjeistusta kehitetään jatkamalla työtä hallituksen esitysten laatimisohjeen uudistamiseksi.

Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta.

Lainsäädäntö mahdollistaa kansalaisten toiminnan ja valinnan vapauden ja siten lisää toimeliaisuutta ja hyvinvointia.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi etu- ja sukunimilaiksi sekä laiksi rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 ja 9 §:n muuttamisesta.

Laajennetaan sakkomenettelyn soveltamisalaa.

Selvitetään ns. purkavaan lisärakentamiseen liittyvät asunto-osakeyhtiölain muutostarpeet ja valmistellaan tarpeelliset lainsäädäntömuutokset.

Heikkomman osapuolen suojasta huolehditaan.

Huolehditaan lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lain uudistamisen loppuun saattamisesta.

Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä.

Hallinnonalan kuusi isoa ict-kehittämishanketta ovat käynnissä v. 2018. Myös olemassa oleviin tietojärjestelmiin kohdistuu kehittämis- ja uusimistarpeita. Hallinnonalan perustietotekniikkaa uudistetaan ottamalla käyttöön valtion yhteisiä tuotteistettuja ict-palveluita. Sähköistä asiointia ja ict-hankkeiden etenemistä ja yhteentoimivuutta tuetaan valtion ja hallinnonalan yhteisillä palveluilla, kokonaisarkkitehtuurityöllä sekä säännöllisellä seurannalla. Sähköistä asiointia edistetään ja sen tilannekuva ylläpidetään laaditun digitalisaatiosuunnitelman mukaisesti.

Oikeusturva toteutuu käytännössä.

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan kiristyviin talouden reunaehtoihin v. 2013 valmistuneen vuosille 2013—2025 laaditun oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siitä tehtyjen linjausten pohjalta. Ministeri Lindströmin ohjelmassa oikeudenhoidon kehittämiseksi (17.8.2016) kerrotaan, millä tavoin oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa toimeenpannaan tällä hallituskaudella. Mukaan on otettu myös uusia toimenpiteitä, joilla huolehditaan kansalaisten oikeusturvas-

ta, mahdollistetaan oikeudenhoidon sektoreiden keskittyminen ydintehtäviinsä, vähennetään rikollisuutta ja kehitetään seuraamusjärjestelmää sekä vaikutetaan oikeudelliseen yhteistyöhön EU:ssa.

Jatketaan hallintoasioiden oikeudenkäyntimenettelyä koskevan uudistuksen valmistelua siten, että se voidaan toteuttaa tämän vaalikauden aikana.

Kehitetään rikosprosessin keventämistä koskevaa sääntelyä.

Keskitetään riidattomat velkomusasiat ja eräät muut siviilioikeudelliset asiat (ns. summaariset asiat) eräisiin kärjäoikeuksiin.

Huolehditaan tiedustelutoiminnan valvontaa ja perustuslain tarkistamista koskevien lainsäädäntöhankkeiden loppuun saattamisesta.

Jatketaan rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan yleisen lainsäädännön valmistelua.

Kehitetään julkisen oikeusavun laadun arviointia, oikeudellista neuvontaa, sähköistä asiointia ja vaihtoehtoisia riidantarkaisumenetelmiä v. 2016 valmistuneen oikeusavun kehittämisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa palveluja tuotetaan nykyistä asiakaslähtöisemmin, monipuolisemmin eri palvelukanavia ja menetelmiä hyödyntäen niin että palvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa.

Valmistellaan talous- ja velkaneuvonnan tehtävien organisointia oikeusaputoimistoihin ja kehitetään yhdenmukaisia toiminta- ja menettelytapoja sekä tehostetaan palveluprosesseja.

Osallistutaan ulosoton rakenneuudistushankkeen (URA) toteutukseen. Jatketaan tarvittavia lainsäädäntötoimia ja virkaehtosopimusneuvotteluja.

Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti. Rikollisuus ja sen haitat vähenevät, turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Laajennetaan sakkomenettelyn soveltamisalaa.

Rikoksen uhreille tarjottavat tukipalvelut järjestetään uhridirektiivin edellyttämällä tavalla yhteistyössä sosiaali- ja terveyshallinnon ja palveluita tuottavien järjestöjen kanssa. Kehitetään siihen liittyvää valtionavustusjärjestelmää. Valmistellaan ehdotukset uhrin tarpeet huomioon ottavista hyvistä käytännöistä.

Kehitetään paikallista rikosentorjuntaa v. 2016 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Korruption vastaisia toimenpiteitä toteutetaan v. 2017 annettavan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti.

Selvitetään ehdollisen vankeusrangaistuksen tehostamismahdollisuudet laajentamalla oheisseuraamusten käyttöalaa. Annetaan tätä koskeva hallituksen esitys v. 2018.

Uudistetaan syyttäjälaitoksen organisaatorakenne siten, että tavoitteena on uuden lain voimaantulo v. 2018.

Uudistetaan Rikosseuraamuslaitoksen toimitilaverkostoa syksyllä 2015 tehdyn päätöksen mukaisesti vuosien 2016—2019 aikana. Valmistellaan Rikosseuraamuslaitoksen toimitilojen kehittämiseen liittyvät oikeusministeriön päätökset.

Valmistellaan ja otetaan käyttöön ROTI—tietojärjestelmä. Valmistellaan käyttöönoton edellyttämät säädösmuutokset tavoitteena antaa hallituksen esitys v. 2018.

Valmistellaan lainsäädäntöä, jolla sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamistehtävät siirretään ulosotto-laitokselta Rikosseuraamuslaitokselle.

Arvioidaan vankeinhoidollista ensikertaisuutta koskevien säännösten muutostarve v. 2017 laadittavan selvityksen ja siitä saatavan lausuntopalautteen pohjalta.

Vahvistetaan päätöksentekoa tukevaa oikeuspoliittista tietopohjaa erityisesti tukemalla Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituuttia.

Lisätään poikkihallinnollista yhteistyötä rangaistusta suorittavien normaalipalveluihin pääsyn tehostamiseksi.

Osallistutaan poikkihallinnolliseen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan rikoksiin syyllistyneiden nuorten palveluiden kehittämiseksi.

Kehitetään edelleen oikeusministeriön ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteisiä valmisteluprosesseja.

Otetaan niukkojen voimavarojen kohdentamisessa huomioon oikeusturva ja rikosvastuun toteutuminen sekä asioiden käsittelyketjut.

Olettaen, että Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamista ja Eurojust-asetusta koskevat neuvottelut saadaan päätökseen v. 2017, käynnistetään kansallisten täytäntöönpanotoimien valmistelu, jos Suomi osallistuu EPPO:on.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilömuutosten tuki

Käräjäoikeuksien määrää on tarkoitus vähentää nykyisestä 27:stä. Uudistuksen tavoitteena on lisätä tehokkuutta ja hyödyntää samalla tuomarien osaamista aiempaa monipuolisemmin. Uudistus tulisi voimaan viimeistään vuoden 2019 alussa. Summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittämistä valmistellaan. Oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin yhdistämistä yhdeksi valtakunnalliseksi virastoksi selvitetään vuoden 2017 aikana ja linjaus etenemisestä tehdään v. 2018. Ulosottoimen rakenneuudistusta jatketaan. Tarkoituksena on organisoida ulosottolaitos yhdeksi virastoksi. Samalla täytäntöönpanotehtävät jaetaan uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan. Uudistusta tukee myös asiankäsittelyn automatisointi ja sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksien lisääminen. Rakenneuudistus tulisi voimaan vuoden 2018 loppuun mennessä. Rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisia ja toiminnallisia tehostamistoimia jatketaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	237	235	238
Työtyytyväisyysindeksi	3,7	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,6	6,5	6,5
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	209	210	218
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,4	7,0	7,0

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 053 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen sekä oikeusministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	19 631	20 846	20 453
Bruttotulot	329	400	400
Nettomenot	19 302	20 446	20 053
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 356		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 482		

Määrärahan arvioitu käyttö

	htv	%
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	14	6
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	29	12
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	54	23
EU- ja kansainväliset asiat	12	5
Ministeriön muut erityistehtävät	31	13
Ministeriön sisäinen hallinto	50	21
Palkallinen poissaolo	48	20
Yhteensä	238	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lainvalmistelun voimavarojen vahvistaminen	160
Säästöjen VNHY-osuuden palautus (siirto momentilta 23.01.01)	27
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-36
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-22
Palkkaliukumasäästö	-80
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-8
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-129
Toimintamenojen säästö (HO 2015)	-260
Työajan pidentäminen (Kiky)	-17
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-28
Yhteensä	-393

2018 talousarvio	20 053 000
2017 talousarvio	20 446 000
2016 tilinpäätös	21 428 000

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 478 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuoja-valtuutetun toimiston, onnettomuustutkintakeskuksen, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan, tietosujalautakunnan sekä Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen

2) Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta huomioon tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 305 §:ssä säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tietosuojalaiksi. Lailla täydennetään Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta ja se sisältää säännökset kansallisesta tietosuojaviranomaisesta. Tietosuoja-asetuksen soveltaminen alkaa toukokuussa 2018 ja asetus sekä siihen liittyvät kansalliset lainsäädäntömuutokset laajentavat olennaisesti tietosuojavaltuutetun tehtäväalaa.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lapsiasiavaltuutettu raportoi YK:n lapsen oikeuksien komitealle, valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Lapsiasiavaltuutettu tekee aloitteita ja selvityspyynnöitä havaitsemistaan puutteista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii *lapsiasianeuvottelukunta*.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tasa-arvovaltuutettu antaa ohjeita ja neuvontaa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjintää epäilevälle, selvittää syrjintäkieltojen rikkomistapauksia ja pyrkii lisäämään tietoisuutta tasa-arvolakiin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Tasa-arvovaltuutettu toimii niin, että yhteiskunnassa, työpaikoilla ja oppilaitoksissa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa tasa-arvolaissa tarkoitettulla tavalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista. *Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta* toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun johdolla ja edistää viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyötä syrjintään puuttumisessa ja yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutettujen vaikuttavuustavoitteina on varmistaa yhtäläinen osallistuminen niin, ettei esimerkiksi henkilön sukupuoli, alkuperä, vammaisuus, ikä, seksuaalinen suuntautuminen tai vakaumus vaikuta hänen mahdollisuuksiaan rajoittavasti.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta käsittelee ja ratkaisee yhdenvertaisuuslain sekä naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain mukaan sille kuuluvat asiat.

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa (523/1999) ja luottotietolaissa (527/2007) säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johduttavat tehtävät. Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa. Vuonna 2018 tietosuojavaltuutetun toimiston tehtäväalue laajenee olennaisesti, kun EU:n yleinen tietosuoja-asetus tulee voimaan.

Tietosujalautakunta käsittelee ja ratkaisee asiat, jotka henkilötietolain mukaan kuuluvat sen päätettäviksi sekä seuraa henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kehittämistarvetta ja tekee tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuositusten toteutumista.

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipoliitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	7 588	7 588	7 678
Bruttotulot	485	400	200
Nettomenot	7 103	7 188	7 478
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 326		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 631		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta	595
Tasa-arvovaltuutetun toiminta	955
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta	1 435
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta	195
Lapsiasianeuvottelukunta	20
Tietosuojavaltuutetun toiminta	2 045
Tietosuojalautakunta	15
Onnettomuustutkintakeskus	1 490
Kriminaalipoliitiikan instituutti	505
Palvelukeskusten maksut	223
Yhteensä	7 478

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muu muutos	-24
Tietosuojavaltuutetun toimisto; tietosuojaja-asetuksen täytäntöönpano	350
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto; maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonta (josta 60 000 euroa siirtona momentilta 25.10.04)	100
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-12
Palkkaliukumasäästö	-29
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-3
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-26
Toimintameno säästö (HO 2015)	-50
Työajan pidentäminen (Kiky)	-6
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-10
Vuokrien indeksikorotus	2

Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-2
Yhteensä	290
2018 talousarvio	7 478 000
2017 talousarvio	7 188 000
2016 tilinpäätös	7 408 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 617 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon hallinnonalan toimialariippuvaiset ICT-palvelumaksut ja rekisterinpitoviranomaisena tehtyjen tietoluovutus päätösten nojalla annettujen massapöytäkirjojen kustannusten perusteella saadut tulot.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on sovittu. Oikeusrekisterikeskus toimii myös hallinnonalan IT-hankintojen hankintayksikkönä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2017 esitys
Bruttomenot	12 149	14 642	16 199
Bruttotulot	5 212	6 341	6 582
Nettomenot	6 937	8 301	9 617
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	47		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	400		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

eORK tietojärjestelmähanke (siirto momentilta 28.70.20)	1 030
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen	120
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (siirto momenteilta 25.01.21, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01 ja 25.30.01)	130
Oikeusrekisterikeskuksen menot (kertaluontoinen v. 2017 rahoitus)	-500
Tietosuojadirektiivi ja -asetus	200
Ylläpitomenot ja pienkehittämistarpeet	400
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-6
Palkkaliukumasäästö	-27
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-2
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-1
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-16

Työajan pidentäminen (Kiky)	-4
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-6
Vuokrien indeksikorotus	1
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-3
Yhteensä	1 316

2018 talousarvio	9 617 000
2017 talousarvio	8 301 000
2016 tilinpäätös	7 290 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 032 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen

3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen

4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen

5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen

6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkaus- ja käännöskulujen maksamiseen

7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten maksamiseen

8) siirtomenojen maksamiseen julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonnalisäveron määrää vastavastana hyvityksenä

9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia hävitään

10) rikoslain (356/2016) 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisten korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaiset korvaukset	-7 000
Yhteensä	-7 000

2018 talousarvio	12 032 000
2017 talousarvio	19 032 000
2016 tilinpäätös	13 492 078

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 115 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitettu käyttämään tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskäräjien toiminnan turvaaminen (siirto momentille 25.01.50)	-130
Yhteensä	-130

2018 talousarvio	115 000
2017 talousarvio	245 000
2016 tilinpäätös	235 000

22. Toimisto- ja viestintäjärjestelmien valtavirtaistaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 590 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimisto- ja viestintäjärjestelminä valtavirtatuotteiden käyttöönotosta oikeusministeriön hallinnonalalla aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeusministeriön hallinnonalalla on tarkoitettu ottaa käyttöön toimisto- ja viestintäjärjestelminä valtion yhteiset niin sanotut valtavirtatuotteet, kun tällä hetkellä hallinnonalalla on käytössä niistä poikkeavia tuotteita. Hankkeesta on tehty oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välillä tuottavuuden lisäämistä koskeva yhteistoimintasopimus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2017 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-2 184
Yhteisten ICT-palveluiden käyttöönotto (valtavirtaistamishanke) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	2 590
Yhteensä	406

2018 talousarvio	2 590 000
2017 talousarvio	2 184 000
2016 tilinpäätös	1 935 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 902 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentilta 28.01.29)	197
Yhteensä	197

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	43 902 000
2017 talousarvio	43 705 000
2016 tilinpäätös	48 730 129

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 362 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen
- 2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 3) avustuksiin Rikosuhripäivystyksen toimintaan ja muille rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille
- 4) avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle
- 5) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan
- 6) valtionhallinnon laitosten ja Helsingin yliopiston kanssa rikosentorjuntaan ja rikosentorjunnan arviointiin liittyvistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	4 855
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 317
Muut avustukset (enintään)	190
Yhteensä	8 362

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2017 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2017 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lähisuhdeväkivallan uhreille suunnattu tukipuhelintoiminta (siirto momentille 33.03.04)	-78
Saamelaiskäräjien toiminnan turvaaminen (siirto momentilta 25.01.21)	130
Vuokrien indeksikorotus	5
Yhteensä	57

2018 talousarvio	8 362 000
2017 talousarvio	8 305 000
2016 tilinpäätös	6 165 130

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2018 talousarvio	19 000 000
2017 talousarvio	19 000 000
2016 tilinpäätös	18 906 183

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen tulee turvata, että jokainen voi yhteiskunnassa luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Vaikuttavuustavoitteena on, että riita-, rikos- ja hallintolainkäyttöasiat ratkaistaan viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti. Tuomioistuinten työvälineitä kehitetään käyttäjäystävällisiksi ja toimintaa tukeviksi siten, että oikeudenkäynneissä voidaan mahdollisimman laajasti hyödyntää sähköisiä aineistoja. Työmenetelmät ja toimintatavat voidaan tällöin kehittää sellaisiksi, että ne tukevat asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja laatua. Tuomioistuinten osallistuminen järjestelmien ja työmenetelmien kehitystyöhön on ensiarvoisen tärkeää. Uudet työmenetelmät tulee ottaa tehokkaasti käyttöön.

Tuomioistuinten organisaatiota koskevia tuomioistuinlaki tuli voimaan vuoden 2017 alussa. Mainittuun lakiin perustuu aiempaa koulutusjärjestelmää täydentävä ja lainkäyttöhenkilöstön koulutusta koskeva uudistus, jonka tavoitteena on osaltaan turvata lainkäytön laatu. Oikeusasteiden roolien ja tehtävien tulee olla selkeitä. Oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla ensimmäisessä asteessa. Laadukkaasti toimiva ensimmäinen oikeusaste lisää luottamusta ja vähentää tarvetta muutoksenhakuun. Ylimpien oikeusasteiden toiminnan tulisi painottua ennakkoratkaisuihin.

Vaikuttavuustavoitteena on, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Käsittelyketjujen ja oikeudenkäyntimenettelyjen tulee määräytyä asioiden laadun ja vaativuuden mukaan. Kansallisen lainsä-

dännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta. Tuomioistuinpalveluiden saatavuuden turvaamiseksi toteutetaan tuomioistuinlaitoksen ja -hallinnon uudelleen organisoimista. Suurempien yksikkökokojen avulla turvataan osaamisen vahvistamista, erityisosaamista, laatua ja tuottavuutta. Rakenneuudistuksissa pidettyjen etäisyyksien haittoja vähennetään lisäämällä sähköisiä asiointimahdollisuuksia ja paikasta riippumattomia työskentelytapoja.

Vaikuttavuustavoitteena on, että tuomioistuintoiminta on avointa. Tuomioistuinten toiminnasta ja päätöksistä tiedotetaan aktiivisesti.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Hallitusohjelmassa linjataan, että rangaistusmääräysten käyttöalaa laajennetaan siirtämällä alioikeuksista summaariseen menettelyyn rikosasiat, joista voi seurata sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Tämä vähentäisi yleisiin tuomioistuimiin saapuvien asioiden määrää.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Hallitusohjelmassa kirjattuna tavoitteena on asiamäärien vähentäminen korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja hallinto-oikeuksissa mm. oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöalan laajentamisella. Oikeusministeriö on tehnyt tiivistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa lainvalmistelun osalta ja tavoitteena on, että kullakin hallinnonalalla muutoksenhakusäännöksissä otetaan huomioon mahdollisuudet oikaista viranomaisten päätöksiä ilman tuomioistuinkäsittelyä. Korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ennakkopäätöstuomioistuimena vahvistetaan lisäämällä muutoksenhaun luvvaraisuutta.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että jokainen saa tarpeellisen avun oikeudellisen ongelmansa ratkaisuun, vaikka hänen taloudellinen asemansa olisi heikko. Oikeusapua ja yleistä edunvalvontaa tarjotaan siten, että se on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaista.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan vaikuttavuustavoitteet

— Heikomman osapuolen suojasta huolehditaan. Kehitetään julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan laadun arviointia. Oikeusavun laadun arviointi laajennetaan koskemaan myös yksityisiä oikeudenkäyntiavustajia.

— Oikeusturva toteutuu käytännössä. Valmistellaan talous- ja velkaneuvonnan tehtävien siirtoa oikeusaputoimistoihin ja kehitetään yhdenmukaisia toiminta- ja menettelytapoja. Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Oikeusavun asianajoprosessin toimivuutta kehitetään yhtenäistämällä toimintatapoja. Yleisen edunvalvonnan prosesseja kehitetään parhaiden käytäntöjen mukaiseksi. Kuluttajariitalautakunnan valitusten käsittelyprosessin toiminta- ja menettelytapoja kehitetään. Selvitetään oikeusapu- ja edunvalvontapiirien yhdistämistä yhdeksi valtakunnalliseksi oikeusapuvirastoksi.

— Oikeudellinen ongelma ratkaistaan mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Luodaan uusia keinoja sovinnollisten ratkaisujen lisäämiseksi ja syvennetään sovittelun osaamista.

— Neuvontapalvelut ovat helposti kansalaisen saavutettavissa. Oikeusaputoimistoihin luodaan monipuolisia asiakaslähtöisiä oikeudellisen neuvonnan muotoja.

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Oikeusavun ja edunvalvonnan etäpalvelua laajennetaan.

Tietoja henkilöstöstä

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	3 178	3 200	3 150
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,2	8,0	8,0
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit ja kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	1 023	1 039	1 044
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,1	9,0	9,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 507 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävänä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskeissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2018 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valituslupan saaneet ja suorat valitukset) enintään 70 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9—12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 563	2 550	2 500
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	144	130	130
— julkaistut ratkaisut	100	100	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	6,8	7,5	7,5
— valituslupa-asiat	5,4	6,5	6,5
— asiaratkaisut	21,5	21,1	19,9
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€asia)	3 335	3 500	3 500
— tuottavuus (asia/htv)	34	33	33

Korkeimman oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallin-

toviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 320 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	8 556	8 638	8 517
Bruttotulot	10	11	10
Nettomenot	8 546	8 627	8 507
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	832		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 253		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)			-5
Palkkaliukumasäästö			-32
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			-3
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)			1
Toimintamenojen tuottavuussäästö			-44
Toimintameno säästö (HO 2015)			-20
Työajan pidentäminen (Kiky)			-7
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-11
Vuokrien indeksikorotus			4
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö			-3
Yhteensä			-120

2018 talousarvio	8 507 000
2017 talousarvio	8 627 000
2016 tilinpäätös	8 968 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 968 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintopäätöksistä tehdyt valitukset ylimpänä oikeusasteena. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehtyjä valituksia. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeu-

den kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi huomattavasti. Turvapaikkaa koskevien valitusten määrän oletetaan kasvavan merkittävästi v. 2017 ja valitusmäärän ennakoidaan olevan edelleen korkealla tasolla v. 2018. Ulkomaalaisasiat, joissa valituslupaa ei myönnetä, pyritään ratkaisemaan alle 3 kuukaudessa. Valitusluvan saavien ulkomaalaisasioiden osalta tavoitteena on, että käsittelyaika on enintään 10 kuukautta.

Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6—9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Tunnuslukutaulukko

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	5 382	6 000	6 000
— Ulkomaalaisasiat	1 672	3 000	3 000
— Muut asiat	3 710	3 000	3 000
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	9,7	7,5	7,5
— Ulkomaalaisasiat	4,5	4,0	4,0
— Muut asiat	12,0	11,0	11,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 327	2 350	2 350
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	45	49	49

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 600 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	12 523	12 706	11 973
Bruttotulot	9	-3	5
Nettomenot	12 513	12 709	11 968
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 368		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 173		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-600
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-7
Palkkaliukumasäästö	-39
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-5
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-2

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-53
Toimintameno säästö (HO 2015)	-10
Työajan pidentäminen (Kiky)	-9
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-16
Vuokrien indeksikorotus	4
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-4
Yhteensä	-741

2018 talousarvio	11 968 000
2017 talousarvio	12 709 000
2016 tilinpäätös	15 319 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 245 520 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetusta laista (715/2011) aiheutuviin menoihin ja siirtomenojen maksamiseen asianajajyhdistykselle lain 24 §:n 2 momentin mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sakon ja rikesakon määrittämisestä annetun lain (754/2010) muuttamisesta.

Hovioikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, ettei yksittäisen hovioikeuden käsittelyaika ole yli 2 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Tavoitteena on myös, että yli vuoden vireillä olleiden asioiden osuus vireillä olevista asioista on alle 6 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Käräjäoikeuksien pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 35 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden.

Rikosasioiden osalta tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 45 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista. Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon.

Hallinto-oikeuksien osalta alueellisia käsittelyaikaeroja koskevana tavoitteena on, että kunkin hallinto-oikeuden käsittelyaika on enintään 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi.

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turvapaikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään joutuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 7,3 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	9 552	9 500	9 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,0	6,0	6,0
Taloudellisuus (€työmäärä)	1 644	1 600	1 600
Tuottavuus (työmäärä/htv)	52	55	55
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	485 730	480 000	460 000
— Rikosasiat	51 311	52 000	52 000
— Laajat riita-asiat	10 523	9 500	9 500
— Summaariset asiat	345 708	340 000	320 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	4,0	4,0	4,0
— Laajat riita-asiat	12,3	9,5	9,5
— Summaariset asiat	2,8	2,8	2,8
— Velkajärjestelyasiat	6,1	6,0	6,0
Taloudellisuus (€työmäärä)	589	600	600
Tuottavuus (työmäärä/htv)	121	120	120
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	23 635	25 000	25 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,0	7,5	7,5
Taloudellisuus (€työmäärä)	1 041	1 000	1 000
Tuottavuus (työmäärä/htv)	76	75	75
Vakuutusoikey			
Ratkaistut asiat, kpl	6 445	7 500	7 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	12,7	12,0	11,0
Taloudellisuus (€ratkaistu asia)	1 179	1 100	1 100
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	63	68	68
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	735	900	900
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,6	6,0	6,0
Taloudellisuus (€ratkaistu asia)	4 522	4 500	4 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	18	20	20
Työtuomioistuin			
Ratkaistut asiat, kpl	135	150	150

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite/arvio
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,7	6,0	6,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	6 597	6 400	6 400
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	16	20	20

Tuomioistuinten suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista (1744/2015) ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomais-
ten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2016—2018 (1558/2015) perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 45,19 milj. euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	247 066	256 947	246 020
Bruttotulot	843	450	500
Nettomenot	246 223	256 497	245 520
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	34 018		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	48 933		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleiset tuomioistuimet	168 500
Hallintotuomioistuimet	52 490
Tietohallinto- ja muut menot	24 530
Yhteensä	245 520

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aineistopankkihankkeen (AIPA) istuntosali-infra	1 000
Eurooppalaisen patenttijärjestelmän jäsenmaksu	200
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähänke (HAIPA) (v. 2017 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-5 680
Hallintotuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentaationhallintajärjestelmähänke (HAIPA) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	3 713
Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (siirto momentille 25.01.05)	-70
Rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen	-3 500
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (AIPA) (v. 2017 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-3 100
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-620
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-143
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-74
Palkkaliukumasäästö	-796
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-89
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-9

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 183
Toimintameno säästö (HO 2015)	-180
Työajan pidentäminen (Kiky)	-173
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-296
Vuokrien indeksikorotus	104
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-81
Yhteensä	-10 977

2018 talousarvio	245 520 000
2017 talousarvio	256 497 000
2016 tilinpäätös	261 138 000

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 63 364 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetussa laissa (477/2016) tarkoitettujen oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden ostamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen ja kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007) tarkoitettujen menojen maksamiseen sekä kunnilta valtion oikeusaputoimistoihin siirtyvien talous- ja velkaneuvonnan tehtävien valmisteluun liittyvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta huomioon valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinnan vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi talous- ja velkaneuvonnan.

Oikeusaputoimistoihin arvioidaan saapuvan 56 000 asiaa (v. 2016 50 369 asiaa ja v. 2017 arvio 53 000 asiaa). Oikeusaputoimistojen jonotusajan tavoite on keskimäärin 11 päivää v. 2018 (v. 2016 11 päivää ja v. 2017 11 päivää).

Oikeusaputoimistoihin v. 2016 saapuneista asioista 87 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita ja 13 % rikosasioita. Kansainvälistä suojelua hakeneiden turvapaikanhakijoiden turvapaikka-asioiden ja perheen yhdistämisasioiden määrän arvioidaan pysyvän korkeana. Oikeusaputoimistojen käsiteltävänä olevia turvapaikka-asioita on noin 6 000 v. 2018 (v. 2016 3 970 asiaa ja v. 2017 tavoite 6 000 asiaa).

Yleisen edunvalvonnan palveluja ostetaan kunnilta ja yksityiseltä palveluntuottajalta silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelun osuus on noin 12 % v. 2018.

Kuluttajariitalautakuntaan arvioidaan saapuvan 7 900 asiaa (v. 2016 6 500 ja v. 2017 arvio 7 100 asiaa). Tavoitteena on, että valitusten kokonaiskäsitelyaika on alle 9 kuukautta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusapu- ja edunvalvontapiireille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2018:

Oikeusapu

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	47 985	53 000	53 000
Oikeusapuohjaus, kpl	7 155	8 000	9 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	35 412	33 000	33 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	120	123	125
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	445	455	460

Yleinen edunvalvonta

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	38 445	39 400	40 100
— oikeusaputoimisto edunvalvojana	34 387	35 300	36 000
— edunvalvonta ostopalveluna	4 058	4 100	4 100
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	797	800	803
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	62	63	63

Kuluttajariitalautakunta

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	6 039	7 000	7 000
Taloudellisuus (€käsitelty asia)	406	408	408
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	183	198	198
Kokonaiskäsitelyaika, kk	9,9	9,5	8,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	67 218	66 352	68 564
Bruttotulot	5 138	5 200	5 200
Nettomenot	62 080	61 152	63 364
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	22 297		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	22 066		

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2016	2017	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 560	3 800	3 700
— muut tuotot	62	-	-
Tuotot yhteensä	3 622	3 800	3 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	7 489	6 600	7 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-3 867	-2 800	-3 900
Kustannusvastaavuus, %	48	58	49

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2016	2017	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 500	1 620	1 500
— muut tuotot	20	-	-
Tuotot yhteensä	1 520	1 620	1 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 525	1 800	1 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5	-180	0
Kustannusvastaavuus, %	100	90	100

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain (477/2016) mukaisesti perittävänä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 25 000 000 euroa momentille 12.25.15. Edunvalvontapalkkioiden määrä vastaa noin 70 % yleisen edunvalvonnan kokonaismenoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksukyvyttömyysrekisteri (IRIS); siirto momentille 25.01.05	-18
Talous- ja velkaneuvonta	3 000
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-100
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto; maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonta (siirto momentille 25.01.03)	-60
Yleisen edunvalvonnan bruttobudjetointi	312
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-111
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-20
Palkkaliukumasäästö	-219
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-25
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-19

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-298
Toimintameno säästö (HO 2015)	-90
Työajan pidentäminen (Kiky)	-51
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-84
Vuokrien indeksikorotus	16
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-21
Yhteensä	2 212

Momentin nimike on muutettu.

2018 talousarvio	63 364 000
2017 talousarvio	61 152 000
2016 tilinpäätös	61 849 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 76 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 1 400 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Oikeusapu ja puolustus	69 000 000
Asianomistajan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	2 100 000
Syyteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 400 000
Yhteensä	76 200 000

Vuonna 2016 yksityiset oikeusavustajat hoitivat noin 41 315¹⁾ oikeusapuasiasiaa. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti (54 %) ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityiset oikeusavustajat hoitivat noin 3 000 turvapaikka-asiasiaa v. 2018 (v. 2016 11 413 asiaa, v. 2017 tavoite 4 000 asiaa). Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 2,5 milj. euroa v. 2016. Syyteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 5,0 milj. euroa v. 2016. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 0,6 milj. euroa v. 2016.

¹⁾ Tilastoitu yhtenä asiana. Yhden asian käsittely voi sisältää useamman käsittelyn esim. käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-1 000
Yhteensä	-1 000
2018 talousarvio	76 200 000
2017 talousarvio	77 200 000
2016 tilinpäätös	75 320 580

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Oikeusministeriö asettaa ulosottolaitokselle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2018:

— Sähköinen asiointi ja palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Liitetään ulosoton palvelut kansalaisen palveluväylään ja keskitytään kansalaisille ja sidosryhmille suunnattujen sähköisten palveluiden kehittämiseen ja rakentamiseen osana ulosottotoimen rakenneuudistushanketta (URA)

— Taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet vähentyvät. Painotetaan viranomaisyhteistyötä ja parannetaan erityistäytöntöönpanon läpäisykykyä. Uudistetaan erityistäytöntöönpanon tilastointi ja tulostavoitteet.

— Oikeusturva toteutuu käytännössä. Huolehditaan täytäntöönpanotoimien tasalaatuisuudesta yhtenäistämällä työmenetelmiä.

— Yhteiskunnassa on hyvä maksumoraali ja luottoyhteiskunta on toimiva. Huolehditaan perinnän tuloksellisuudesta ja etupainotteisuudesta URA:n rakennusvaiheessa. Puretaan ulosoton realisointien ruuhkia.

Vaativat tapaukset hoidetaan laadukkaasti ja asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuu. Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Organisaatorakenne ja toimipaikkaverkosto ovat tarkoituksenmukaiset ja tukevat henkilöstön osaamisen vahvistamista. Tietojärjestelmät ovat käyttäjäystävällisiä ja tukevat toimintaa.

Tavoitteiden toteuttamiseksi ulosottotoimen rakenneuudistuksessa toteutetaan suunnitelmien pohjalta tietojärjestelmien, työnkulkujen, organisaation ja lainsäädännön muutoksia. Oikeusministeriön asettamien tavoitteiden mukaan hankkeen tulee olla valmis v. 2018. Viranomaisyhteistyötä kehitetään tietotekniikkaa hyväksi käyttäen.

Konkurssiasiamiehen toimiston tavoitteina ja keskeisimpinä toimenpiteinä on edesauttaa tehokasta konkurssimenettelyä, kehittää hyvää pesänhoito- ja yrityssaneeraustapaa koulutuksella ja suosituksilla sekä konkurssiin liittyvän talousrikollisuuden torjuntaa tekemällä riittävässä määrin erityistarkastuksia ja julkisselvityksiä.

Tietoja henkilöstöstä

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet	35	46 ¹⁾	47 ¹⁾
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,0	6,0	6,0
Työtyytyväisyysindeksi	4,1	4,0	4,0

Ulosottovirastot

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Henkilötyövuodet	1 137	1 120	1 100
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	12,2	10,0	10,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,7	3,6	3,6
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	11,0	10,2	10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	2,4	4	4
Työtyytyväisyysindeksi	3,43	3,6	3,6

¹⁾ Sisältää URA-hanketoimiston ja keskitetyn heha-tiimin henkilökunnan.

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 087 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) ja ulosottomaksuista annetun asetuksen (35/1995) mukaisia tuloja, ulosottokaaren (705/2007) mukaisia valtiolle tilitettäviä vähäisiä ulosottovaroja eikä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilitettäviä velkojien menettämiä jako-osuuksia.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan saapuvan 2,7 milj. asiaa (v. 2016 2,7 milj. asiaa, v. 2017 arviolta 2,7 milj. asiaa). Vuosittain ulosotossa olevien velallisten määrä on viime vuodet pysynyt melko tasaisena (540 000 eri velallista v. 2015, 550 000 eri velallista v. 2016 ja arvio 545 000 eri velallista v. 2017). Uusia velallisia eli velallisia, joilla ei ole ollut asioita vireillä edeltävän vuoden aikana, oli v. 2016 yhteensä 171 855 (164 174 v. 2015).

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen määrät laskivat v. 2016 edellisvuoden tasosta. Toisaalta valvontatyö useissa poikkeuksellisissa valvonta-asioissa ja julkisselvityksissä vaatii huomattavaa panostusta. Vuoden 2017 keväällä konkurssiasiamiehen toimiston valvonnassa oli noin 3 140 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 477 oli julkisselvityksessä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toiminnalle vuodelle 2018 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 641	2 600	2 500
Peritty (milj. euroa)	1 090	1 029	980
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,09	0,1	0,1
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	47	45	47
Rahamääristä, %	50	50	47
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,4	8,5 ¹	8,7 ¹
Taloudellisuus (euroa/käsittely asia)	38	39	38

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite/arvio
Tuottavuus (käsitellyt asiat/hvt)	2 447	2 250	2 350
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	25	20	20
Erikoisperinnän käsiteltäväksi otettu euomäärä (milj. euroa)	102	100	100
Konkurssipesien erityistarkastuksia ja hallinnon tarkastuksia	119	110	100
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	59	60	50
Ulosottokanteluiden määrä	30	50	50
Ulosottokanteluiden käsittelyaika, kk	5	6	6

1) Uusien tulostittarien mukainen arvo, joka ei ole vertailukelpoinen aiempien vuosien lukujen kanssa.

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 73milj. euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 70 % ulosottovirastojen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	101 120	103 441	100 257
Bruttotulot	386	170	170
Nettomenot	100 733	103 271	100 087
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 570		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 937		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (siirto momentille 25.01.05)	-29
Ulosottoimen rakenneuudistuksen tietojärjestelmähanke (URA ICT) (v. 2017 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-2 899
Ulosottoimen rakenneuudistuksen tietojärjestelmähanke (URA ICT) (v. 2018 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	1 744
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-61
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-33
Palkkaliukumasäästö	-373
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-41
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-43
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-502
Toimintameno säästö (HO 2015)	-720
Työajan pidentäminen (Kiky)	-83
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-136
Vuokrien indeksikorotus	25
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-33
Yhteensä	-3 184

2018 talousarvio	100 087 000
2017 talousarvio	103 271 000
2016 tilinpäätös	110 100 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

Syyttäjälaitos on arvostettu ja luotettava toimija, joka vaikuttaa rikoksille kielteisen yleisen mielipiteen muodostumiseen. Oikeusturva toteutuu käytännössä, rikosvastuu toteutuu tehokkaasti sekä rikollisuus ja sen haitat vähenevät ja turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Asianosaisen kannalta keskeisiä, mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, syyttäjien osaamista ja erikoistumista sekä käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Rikosasoiden käsittelytapojen uudistamisella pyritään nopeampaan ja yhdenmukaisempaan käsittelyyn. Vuoden 2016 lopulla voimaan tulleen uuden sakkomenettelylain vaikutuksia syyttäjien työmäärään seurataan.

Paikallissyöttäjille saapui v. 2016 yhteensä 80 256 asiaa. Ratkaistuja asioita oli 80 500 kappaletta. Lisäksi ratkaistiin noin 170 000 rangaistus määräysasiaa. Sekä saapuvien että ratkaistujen asioiden määrän arvioidaan nousevan noin 83 000 asiaan. Asioiden ns. painotetun työmäärän arvioidaan edelleen kasvavan, mikä johtuu vaativien asioiden osuuden kasvusta sekä näiden juttujen koon kasvamisesta.

Syyttäjälaitoksen uudistettu organisaatio aloittaa vuonna 2018. Organisaatiouudistuksen eräänä tavoitteena on syyttäjäkäytäntöjen yhdenmukaistaminen valtakunnallisesti.

Tietoja henkilöstöstä

	2016 totetuma	2017 arvio	2018 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	525	534	534
— joista syyttäjiä ¹⁾	372	375	375
— joista paikallissyöttäjät	354	357	357
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,0	6,0	6,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjänviraston neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 43 334 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, syyttäjänvirastojen ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänviraston toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2018 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,0	2,0	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	2 147	2 300	2 200
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	293	340	330
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö ¹⁾)	881	927	889
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 242	1 320	1 270
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	95,0	97,0	100,0

¹⁾ Painotetussa työmäärässä huomioidaan se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työlämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistuja jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	44 094	44 788	43 374
Bruttotulot	62	40	40
Nettomenot	44 032	44 748	43 334
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 398		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 056		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtakunnansyyttäjänvirasto	4 345
Alueellinen toiminta	36 876
Yhteiset menot	2 113
Yhteensä	43 334

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksukyvyttömyysrekisterin kehittäminen (siirto momentille 25.01.05)	-13
Rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen	-800
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-29
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-15
Palkkaliukumasäästö	-172
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-18
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	-18

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-209
Toimintameno säästö (HO 2015)	-40
Työajan pidentäminen (Kiky)	-37
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-61
Vuokrien indeksikorotus	12
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-14
Yhteensä	-1 414
2018 talousarvio	43 334 000
2017 talousarvio	44 748 000
2016 tilinpäätös	46 690 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syylistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on oikeusturvan ja yhdenmukaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Vankiluvun pitkään jatkunut lasku on taittunut ja vankiluvun ennakoitaan hieman nousevan. Seuraamuksiin liittyvien asiantuntijalausuntojen ja yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan pysyvän vuoden 2017 tasolla.

Toiminnan laajuus

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Vankeja keskimäärin	3 120	3 130	3 150
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 732	5 700	5 750
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	3 061	3 040	3 040
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	3 773	3 720	3 720
Seuraamuksiin liittyvät pyydyt asiantuntijalausunnat	6 647	6 600	6 600

Tavoitteena on vähentää vapautumista suoraan suljetuista vankiloista ja lisätä avolaitosten käyttöä. Valvotussa koevapaudessa on v. 2018 päivittäin keskimäärin 230 vankia. Vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta lisätään. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon sisältöjä kehitetään. Yhteistyötä vankilan ulkopuolisten palveluja tuottavien toimijoiden, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, työvoimaviranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa lisätään. Osana hallituksen pitkäaikaisasunnottomuuden ennaltaehkäisyä toimintaohjelmaa vahvistetaan rikosseuraamusasiakkaiden asumisen taitoja ja parannetaan vapautumisen jälkeistä asumistilannetta. Kehitetään päihde-, mielenterveys- ja sosiaalityötä rangaistuksen täytäntöönpanon aikana ja palvelujatkumoa siviiliin. Rangaistusten täytäntöönpanon laillisuuden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi normiohjausta, oikeudellista neuvontaa ja laillisuusvalvojien kannanottojen toimeenpanoa tehostetaan. Organisaatorakenteiden ja tuottavuutta parantavien toiminta- ja työprosessien kehittämistä jatketaan. Vuoden 2018 aikana kehitetään edelleen vankien ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden sähköistä asiointia.

Tietoja henkilöstöstä

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	2 510	2 512	2 512
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	13,6	13,5	13,3

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 209 326 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokrausuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2018 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosturvallisuusindeksi	101	100	100
Vangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	40	41	42
Vankien toimintaan osallistuminen, % päivittäin toimintoihin käytettävissä olevasta ajasta	68	68	70
Valvotut koevapauden loppuun suorittaneet, % päättyneistä	82	80	82
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päättyneistä	83	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,4	1,5	1,5
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	12,4	12,4	12,2
Seuraamuksiin liittyvät pyydyt asiantuntijalausunnat vuodessa/htv	199	190	190
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	58 050	58 160	58 940
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	5 250	5 610	5 650

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	183 059
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	7 350
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 600
Täytäntöönpanoyksikkö	1 720
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	14 597
Yhteensä	209 326

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Bruttomenot	222 165	223 428	221 508
Bruttotulot	13 727	12 444	12 182
Nettomenot	208 438	210 984	209 326
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	18 949		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	21 686		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 417	8 553	8 357
— muut tuotot	938	753	833
Tuotot yhteensä	10 355	9 306	9 190
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	15 034	8 629	13 342
— osuus yhteiskustannuksista	11 845	9 051	10 512
Kustannukset yhteensä	26 879	17 680	23 853
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-16 524	-8 374	-14 664
Kustannusvastaavuus, %	39	53	39

¹⁾ Sisältää työtoiminnan ja laitosten myymälöiden kustannusvastaavuuslaskelmat. Työtoiminnan kustannusvastaavuuden laskentaperusteita tarkistettiin vuoden 2016 tilinpäätöksessä, minkä vuoksi v. 2017 varsinaisen talousarvion kustannusvastaavuus ei ole täysin vertailukelpoinen. Vuoden 2016 toteumassa ja 2018 esityksessä on otettu huomioon myös valmentavan työtoiminnan kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakastietojärjestelmä Roti (v. 2017 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-3 500
Hankinnasta maksuun -säästö (HO) (kohdennuksen siirto momentille 33.01.06)	34
Kirjanpidon keskittäminen -säästö (HO) (kohdennuksen siirto momentille 33.01.06)	13
Vankien terveydenhuolto (siirto momentille 33.01.06)	-240
Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ääriliikkeiden toiminnan ennaltaehkäisy vankiloissa	378
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-249
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-99
Palkkaliukumasäästö	-644
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-59
Sisäinen turvallisuus ja oikeudenhoito (HO 2015)	91
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 133
Toimintameno säästö (HO 2015)	-1 130

Työajan pidentäminen (Kiky)	-117
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-198
Vuokrien indeksikorotus	135
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-70
Tasomuutos	5 130
Yhteensä	-1 658

2018 talousarvio	209 326 000
2017 talousarvio	210 984 000
2016 tilinpäätös	211 176 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 700 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin ja kansallisomaisuuden kunnan ylläpitämiseen. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Tavoitteena on työllistää keskimäärin 175 avolaitosvankia. Avolaitosten majoituskapasiteettia käytetään myös ko. laitoksiin sijoitettavien arviolta keskimäärin 40 laitoksen ulkopuolella siviilityössä tai opiskelemassa käyvän vangin majoittamiseen. Työllistämisen- ja ylläpitomenot ovat noin 27 000 euroa vankia kohti vuodessa.

2018 talousarvio	4 700 000
2017 talousarvio	4 700 000
2016 tilinpäätös	5 400 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 910 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi puoluelain (10/1969) muuttamisesta sekä talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vaalilain muuttamisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Presidentinvaali ja maakuntavaalit v. 2018, valmistelu- ja kehittämismenot	25 510
Eduskuntavaalit v. 2019, valmistelumenot v. 2018	300
Kehittämishankkeet (kirjeäänestys)	310
Vaalitietojärjestelmän menot	3 985
Saamelaiskäräjävaalit v. 2019, valmistelumenot v. 2018	200
Omakustannusperiaate, Senaatin vuokrat	3
Muut vaalimenot	602
Yhteensä	30 910

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kehittämishankkeet (kirjeäänestys)	310
Vaalien toimittaminen ja vaalitietojärjestelmä	22 135
Vaalivarmuusvarastointi	12
Yhteensä	22 457

2018 talousarvio	30 910 000
2017 talousarvio	8 453 000
2016 tilinpäätös	2 777 583